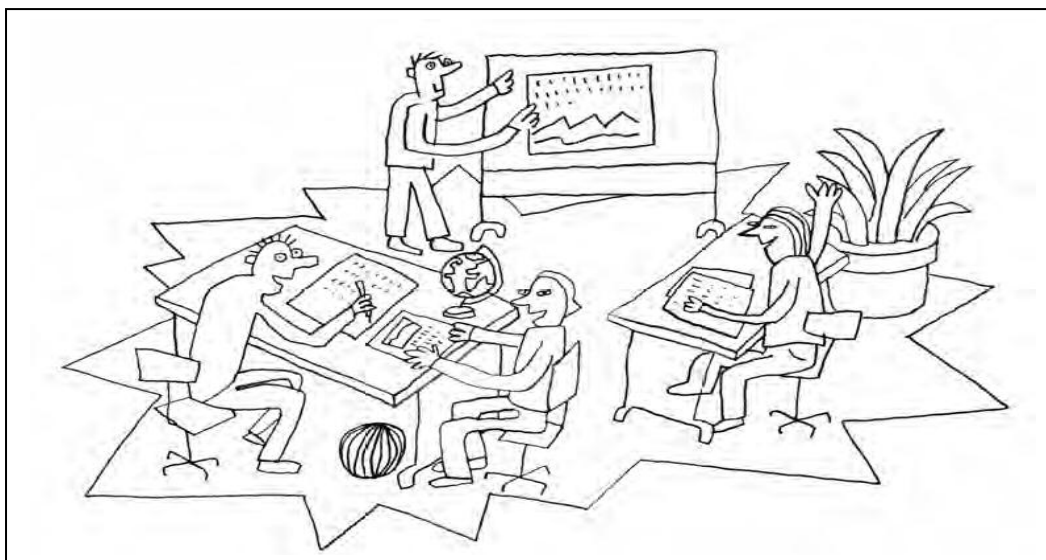

Kapitulli 1

Krijimi i atmosferës në klasë

Hyrje

Figura tregon nxënës që punojnë në klasë. Në të majtë, një djalë dhe një vajzë po punojnë së bashku; në tryezë gjenden materialet e tyre, duke përfshirë edhe një glob. Ata duket se janë përfshirë në diskutim. Në sfond, një nxënës ose mbase një mësues po prezanton diçka. Vajza në të djathtë ka ngritur dorën dhe pret të përgjigjet. Çdonjëri në klasë është duke punuar pa u lodhur dhe, si duket, kjo u pëlqen. Atmosfera në klasë është vendimtare për punë dhe të mësuar të frytshëm.

Këto pesë ushtrime përqendrohen në krijimin ose kthimin në klasë të një atmosferë të tillë që i bën ata të ndihen rehat dhe të sigurt. Kjo kërkesë themelore mbështet efektshmërinë e mësimdhënies dhe të mësuarit, meqë përçarja fiton terren dhe konsumon kohë dhe energji.

EQD/EDNJ ka shumë anë të përbashkëta me mësimdhënien e mirë. Kjo nuk vlen vetëm për këto pesë modele, por për të gjitha ushtrimet në këtë libër.

Megjithëkëtë, këto modele, kryesisht nuk janë konceptuar si mjete për administrimin e klasës; ato përmbajnë një mesazh më të thellë e më kuptimplotë. Sot reforma arsimore është, në një masë të madhe, një çështje se si të shkojë përpara nga dhënia e një mase njohurish dhe kuptimesh të caktuara në dukje të përhershme drejt një koncepti më dinamik të të mësuarit që zgjat gjithë jetën, që kërkon më shumë zhvillimin e kompetencave, se sa grumbullimin e fakteve dhe shifrave. Nga ky këndvështrim, shkolla konceptohet si një mikro-shoqëri – një vend ku nxënësit ndeshen me përvojat dhe problemet që kanë mjaft gjëra të përbashkëta me jetën e të rriturve. Prandaj, nxënësit duhet të mësojnë se si t'i zgjidhin probleme të tilla në shkollë. Këto ushtrime i ndihmojnë ata të bëjnë këtë mikro-shoqërisë të funksionojë, nëpërmjet njohjes së njeri-tjetrit, duke u marrë vesh për rregullat brenda grupit, duke ndarë përvojën vetjake me të tjerët dhe duke vlerësuar veten, duke përcaktuar identitetin brenda grupit dhe duke bashkëpunuar me të tjerët. Këto detyra janë njësoj të rëndësishme dhe të përshtatshme si për nxënësit e rinj, ashtu edhe për ata më të mëdhenj, por në nivele të ndryshme reflektimi..

Së fundi, nga pikëpamja e EQD/EDNJ, këto ushtrime i japin një mesazh të qartë mësimdhënies *nëpërmjet* frymës së demokracisë dhe të drejtave të njeriut. Çdo nxënës është një individ që ndihmon me diçka të veçantë nga vetja në bashkësinë e nxënësve dhe mësimdhënësve në klasë. Çdo nxënës duhet të trajtohet me interes dhe respekt. Çdo rregull duhet të zbatohet njësoj për të gjithë. Kjo do të thotë: «Ajo që unë pres nga të tjerët është e njëjtë me atë që ata presin prej meje.» Nxënësit duhet të bëhen të vetëdijshëm për këtë mesazh, kështu reflektimi dhe të menduarit kritik në klasë janë thelbësore.

Ushtrimi 1.1. – Kartat që përputhen

<i>Objektivi mësimor:</i>	Ky ushtrim u mundëson nxënësve të lidhen me të tjerët në një mënyrë të parrezikshme.
<i>Shënim për përdorim:</i>	Mësuesit mund ta përdorin këtë ushtrim për të vlerësuar nevojat e mësimit dhe parashikimeve të grupit të nxënësve të tyre.
<i>Burimet:</i>	Një tog letrash pokeri që përftojnë çifte.

Procedura:

1. Mësuesi shpërndan letrat e pokerit kuturu dhe nxënësve kërkoju të gjejnë gjysmën tjetër të tyre.
2. Nxënësit, pasi ta kenë gjetur njëri-tjetrin, kalojnë 5-10 minuta duke zbuluar ca të dhëna themelore për njëri-tjetrin:
  - emrin e tyre
  - familjen e tyre
  - vendbanimin e tyre
  - kafshën e tyre e parapëlqyer ose grupin pop, skuadrën e futbollit, ngjyrën etj.
3. Nxënësit bashkohen me njëri-tjetrin. Secili prej tyre ka mundësinë ta njohë shkurt shokun me pjesën tjetër të grupit.¹
4. Nxënësit ulen nëpër karrige në trajtë rrethore. Mësuesi, për të pasur ndonjë reagim, i nxit nxënësit të komentojnë atë çfarë është e re për ta, ose ajo që u la mbresa në veçanti.

Zgjerim

Kjo veprimtari mund të zhvillohet më tej, duke u kërkuar, për shembull, nxënësve të shkollës fillore, që parapëlqejnë ngjyrën e kuqe, të mblidhen së bashku, për të formuar grupe të vogla diskutimi.

Variacion

Nxënësit eksplorojnë mënyra të ndryshme të paraqitjes së informacionit të tyre, për shembull nëpërmjet shprehjes me mimikë, duke bërë «reklamuar» mikun e tyre me afishe ose duke shkruar një poezi.

Materialet

Një grup kartash tek të cilat është shkruar dhe vizatuar një objekt që shokun e ka te një kartë tjetër. Kartat duhet të përmbajnë emërtimin dhe vizatime të cilat do t'u mundësojnë nxënësve të rinj dhe atyre që kanë vështirësi në të mësuarit që të marrin plotësisht pjesë në ushtrim.

trëndafil – gjemb	ditë – natë	thikë – pirun	këpucë – çorape
dritë – errësirë	kripë – piper	stilolaps – letër	tryezë – karrige
i nxehtë – i ftohtë	i fortë – i dobët	lart – poshtë	i lartë – i ulët
jashtë – brenda	i hapur – i mbyllur	i madh – i vogël	i shpejtë – i ngadalshëm
i pastër – i pistë	i ashpër – i lëmuar	ndaloj – shkoj	filloj – përfundoj
mirë – keq	po – jo	mik – armik	i shëndoshë – i hollë
dielli – hëna	vëlla – motër	djalë – vajzë	

¹ Kjo duhet të shpjegohet nga mësuesi kur jep ushtrimin në mënyrë që nxënësit të mund të zgjedhin ato çfarë duan të zbulojë për veten e tyre.

Ushtrimi 1.2. – Të drejtat, përgjegjësitë dhe rregullat në klasë

<p><i>Objektivat mësimore</i></p>	<p>Kjo veprimtari paraqet një qasje «hap pas hapi», për t'u përdorur me nxënësit, në mënyrë që të vendosin ato rregulla të pranuar në mënyrë demokratike për grupin e tyre në klasë.</p> <p>Nxënësit kuptojnë që ndihmesa e tyre është e rëndësishme dhe se ata kanë mundësi të ndikojnë në hartimin e rregullave. Ata zhvillojnë ndjenjën e «pronësisë» dhe përjetojnë pjesëmarrje aktive në mjedisin e bashkësisë së klasës si mikro-shoqëri.</p> <p>Nxënësit ndërgjegjësohen për lidhjet mes të drejtave, përgjegjësi dhe rregullave (të cilat nënkuptojnë ligjet në kontekstin e klasës).</p>
<p><i>Burimet</i></p>	<p>Fletë të mëdha letre të ndara në tri pjesë të barabarta.</p>

Procedura

1. Duke përdorur «lojë» grup-formuese (p.sh., duke shpërndarë karta që përputhen për të formuar grupet e zhonglerëve, violinistëve etj.) Klasa ndahet në tri, gjashtë ose nëntë grupe, në varësi të madhësisë së saj. Secili grup nuk duhet të ketë më shumë se pesë nxënës. Secili nga grupet është A, B ose C.
2. Çdo grup cakton një zëdhënës. Mësuesi kërkon nga grupet mendime të shkurtra: si e kanë zgjedhur zëdhënësin e tyre?
3. Çdo grup ka një fletë letre të ndarë në tri pjesë. Duke përdorur një të tretën e sipërme të letrës, nxënësit shënojnë ato që besojnë se janë të drejtat e çdo individi (duke përfshirë mësuesin) në klasën e tyre. Ata duhet të shënojnë çdo sugjerim dhe çdonjëri prej tyre duhet numëruar.
4. Nxënësit japin mendime e tyre, duke u bazuar në pyetjet vijuese: A mendoni se e keni kryer mirë detyrën? Çfarë ju ndihmoi të gjithëve në atë që bëtë? Çfarë ju pengoi?
5. Nxënësit ia kalojnë punën grupit tjetër (A tek B, B tek C, C tek A).
6. Duke u bazuar në pyetjet në vijim, secili grup merr parasysht listën e të drejtave të krijuara nga grupi paraardhës: Çfarë përgjegjësi kemi ne për të respektuar këto të drejta? Çfarë duhet të bëjmë? Si nuk është mirë të sillemi? Për shembull: «Çdokush ka të drejtë të dëgjojë dhe ta dëgjojë.» – «Kemi përgjegjësi për t'i dëgjuar të tjerët.»
Nxënësit, duke përdorur të njëjtët numra, si ato që janë përdorur në pjesën që flet për të drejtat, hedhin me shkrim një përgjegjësi përkatëse (nëse u vjen në mendje një prej tyre) në të tretën e mesme të fletës.²
7. Ndërhyrja e mësuesit: Rregulla për hir të rregullave.
  - Vendosni disa rregulla që të shfaqen dukshëm në klasë.
  - Rregullat duhet të jenë të formuluar në mënyrë pozitive: “Bëni diçka”, në vend të “Mos bëni diçka”.
  - Rregullat duhet të jenë të veçanta dhe të përshkruajnë sjelljen e kërkuar; p.sh. e drejta për të dëgjuar; ne kemi *përgjegjësinë* për të dëgjuar; *rregulli*: heshtni kur të tjerët janë duke folur.
8. Nxënësit e kalojnë fletën e letrës përsëri. Grupet i mbajnë parasysht të gjitha të dhënat nga dy grupet e tjera dhe merren vesh mbi një maksimum prej pesë rregullash. Këto shkruhen me shkronja të theksuara në të tretën e poshtme të letrës. Ky grup rregullash shkëputet dhe mbërthehet në mur. Zëdhënësi i çdo grupi shpjegon rregullat e tyre gjithë klasës.
Mësuesi udhëheq diskutimin. Nxënësit identifikojnë rregullat e tepërta dhe merren vesh për kopjen(t) që do të fshijnë. Disa grupe mund të mos jenë të gatshme të lejojnë fshirjen e kontributeve të tyre, ndërsa të tjerët po. Nxënësit duhet të përpiqen të arrijnë një vendim që të pranohet nga të gjithë. Për t'u pranuar puna e të gjithëve, kopjet mund të ruhen për shqyrtim të mëtejshëm.

² Nganjëherë nxënësit e kanë të vështirë për të gjetur një përgjegjësi për çdo të drejtë

9. Votimi i rregullave. Çdo nxënës ka katër “xhetona” për të «shpenzuar» në rregullat që besojnë se duhet të përfshihen në klasë. Votën mund ta hedhin duke i shpërndarë xhetonat si të duan; për shembull, mund të duan që të gjitha votat t’i hedhin vetëm për një rregull apo t’i shpërndajnë në mënyrë të barabartë. Katër rregullat me numrin më të madh të votave të hedhura bëhen rregullat për klasën e tyre. Ato mund të rivlerësohen, të nënshkruara nga çdo nxënës dhe të shfaqen në mënyrë të dukshme në klasë.
10. *Reflektim*. Çfarë ju ka ndihmuar/penguar? Si keni kontribuar në veprimtaritë e zhvilluara? A e keni vënë re dikë tjetër në klasë, i cili ka bërë gjërat që ju ndihmuan? Çfarë bënë ata? Për klasën, kjo është mundësia e parë që të zbatojë rregullat e saj dhe t’i mbështetë ato. Mësuesi mund t’i lavdërojë nxënësit që zbatojnë rregullat. Në të gjitha rastet që është e mundur mësuesi duhet t’i shpërfillë ata që nuk i zbatojnë rregullat, sepse kjo do t’i vinte ata në «qendër të vëmendjes» për arsye të këqija.

Ushtrimi 1.3. Identiteti i emblemave

Objektivat mësimore	Rritja e vetëbesimit; individët nxiten të njohin dhe lavdërojnë së bashku anët e tyre pozitive. Grupet gjejnë pikësynimet e tyre të përbashkëta.
Shënim mbi përdorimin	Ky ushtrim i lejon nxënësit të përfshihen shumë shpejt me gjithë zemër. Kjo është ideale për një grup mësimor të ngritur rishtas ose në fillim të sesionit të parapërgatitjes.
Burimet	Afische me simbole për secilin grup nxënësish, stilolapsa apo lapsa me ngjyra, fotografi nga revista etj.

Procedura

1. Duke përdorur një «lojë» grup-formuese (p.sh., duke shpërndarë karta që përputhen për të formuar grupe me zhonglerë, violinistë etj.) klasa ndahet në tri, gjashtë apo nëntë grupe në varësi të madhësisë së saj. Secili grup s' duhet të ketë më shumë se pesë nxënës. Çdo grup është ose A, B apo C.
2. Nxënësit punojnë në grupe me nga katër vetë. Çdo nxënës i jepet një skicë e emblemës me simbole, e cila është e ndarë në katër pjesë dhe ka një listë poshtë saj. Pjesët mund të jenë të prera paraprakisht nga një kopje e dytë, kështu që mund të ngjiten në emblemën fletën kryesore pasi të ketë përfunduar.

3. Detyra:

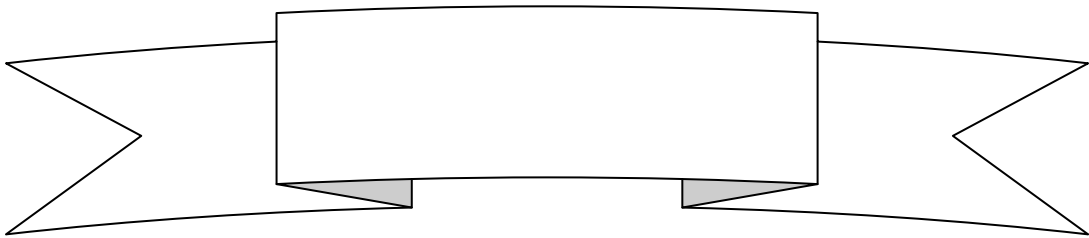
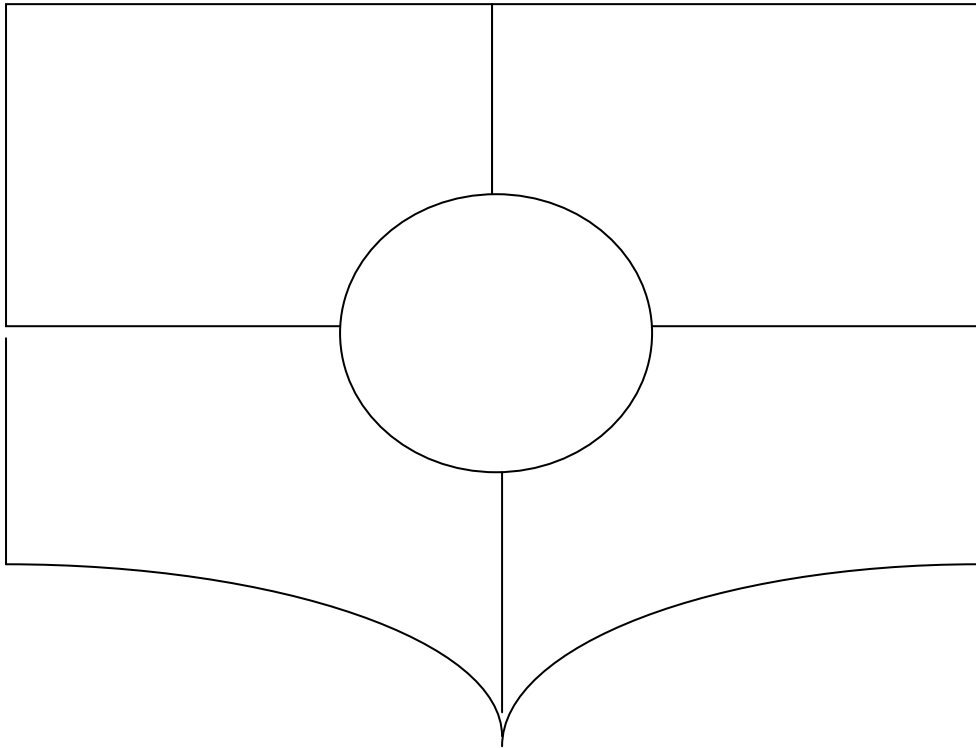
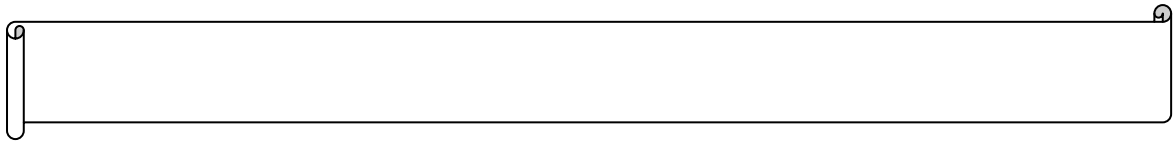
Përgatitja individuale:

- mbani shënim, duke u përgjigjur pyetjeve të mëposhtme:
  - Si e shihni veten?
  - Për çfarë keni nevojë?
  - Çfarë jeni në gjendje të bëni?
  - Për çfarë ju vjen keq kur mendoni për jetën tuaj?
- tërhiqni (ose zgjidhni) një simbol ose simbole që paraqitin shënimet tuaja (ngjyra, letër me ngjyrë, fotografi revistash etj.).

Puna në grup:

- Shpjegojuni simbolin ose simbolet tuaja anëtarëve të grupit!
  - Ngjitni të gjitha pjesët në skicën e emblemës tuaj!
  - Gjeni një simbol të përbashkët për grupin tuaj (në mes), një moto për idetë tuaja (pjesa e sipërme e flamur) dhe një emër për grupin tuaj (pjesa e poshtme e flamurit).
4. Emblemat e përfunduara paraqiten nga një anëtar i grupit në seancë plenare. Emblemat varen në mur pranë njëra tjetrës. .

Materialet

Ushtrimi 1.4. Një tufë me lule

Objektivat mësimore	Qëllimi i ushtrimit është që të përkrahë kohezionin e grupit dhe të rritë vlerësimin për veten. Nxënësit vlerësojnë se individët në një grup janë të unikë dhe të ndryshëm, por që ndihmojnë në fuqizimin tërësor të grupit.
Burimet	Një fotografi e vogël portret e nxënësit, jo më e madhe se 3 cm katrorë (është i pranueshëm edhe një autoportret i vizatuar) Letër e verdhë ose portokalli e prerë në copa të rrumbullakëta me diametër rreth 6 cm për të krijuar zemrën e lules. Letra me ngjyra të ndritshme, të prera në trajtën e petaleve, fjongo të ngjyrosur, qoftë edhe e vizatuar me dorë, shënues ose lapsa me ngjyra të ndryshme, dy fletë të mëdha letre me madhësinë e atyre që përdorin piktorët, zamkë ose ndonjë ngjitës tjetër.

Procedura

1. Çdo nxënës ka një copë të rrumbullakët letre ku ngjit fotografinë e tij.
2. Çdo nxënës merr gjashtë petale dhe në secilën prej tyre shkruan një ose dy fjalë pozitive mbi:
  - çfarë mund të thotë mësuesi për nxënësit?
  - çfarë mund të thotë një anëtar mashkull i familjes së tyre për ta?
  - çfarë mund të thotë një anëtare femër e familjes së tyre për ta?
  - çfarë thonë për veten?
  - çfarë mund të thotë një mik rreth tyre?
  - çfarë mund të thotë dikush tjetër në dhomë, shkollë ose shoqëri për ta?
3. Nxënësi ngjit petalet përreth anëve të fotografisë për të krijuar një kurorë lulësh.
4. Mësuesi ose nxënësit rregullojnë kurora lulësh në letrën reklamuese.
5. Mësuesi ose nxënësit vizatojnë kërcejtë dhe gjetet për çdo lule që të krijojnë një buqetë.
Lidhja e një fjongoje prej shiriti e bën tufën e luleve do të bënte ata mjaft të veçantë!

Zgjerim

Nxënësit, të ulur në trajtë rrethi, japin komentet e tyre. Kjo i ndihmon ata të kuptojnë domethënien simbolike: buqeta do ta humbte bukurinë sikur të mungonin disa lule (bashkësia); çdo lule është e ndryshme dhe shton diçka të papërsëritshme (dinjitetin e personit); në të njëjtën kohë, të gjitha lulet janë të ngjashme e, prandaj, çdonjëra prej tyre është po aq e rëndësishme sa edhe të tjerat (barazia). Në klasat me nxënësit më të vjetër mund të përfshihen konceptet në kllapa.

Ushtrimi 1.5. – Shkopinjte kineze

Objektivat mësimore	Nxënësit të stërviten për të zotëruar aftësitë e lojtarëve të ekipit. Ata përjetojnë se çfarë do të thotë të varesh nga të tjerët dhe këta të kenë nevojë të varen prej tyre (ndërvarësia).
Burimet	Shkopinjte kinezë ose lapsa, stilolapsa etj. (rreth 15 cm të gjatë).

Procedura

1. Klasa ndahet në grupe me rreth tetë nxënës secili. Grupeve u thuhet se atyre u duhet të përshkrijnë një largësi të caktuar (nëse ka mundësi, ushtrimi duhet të bëhet jashtë ndërtesës së shkollës).
2. Grupet qëndrojnë në rreshta, rreth 1–1.5 metra larg tyre.
3. Nxënësit i mbajnë shkopinjte kinezë (ose stilolapsa, lapsa) te majat e gishtërinjve tregues. Tanimë shkopinjte i lidhin nxënësit së bashku.
4. Tani grupet duhet të vrapojnë drejt një synimi të vendosur që më parë, për shembull, klasa apo skaji i oborrit të shkollës. Nëse dy nxënësve u bien shkopinjte, tërë skuadra duhet të kthehet në pikën e nisjes dhe t'ia fillojë përsëri prej andej. Skuadrat janë të lira për të zhvilluar teknikën dhe strategjinë më të mirë për të lëvizur me shpejtësi drejt pikësnyimit pa u rënë shkopinjte.
Këto rregulla, mund të zbatohen pak a shumë me përpikëri, pavarësisht sa e vështirë mund të jetë kjo detyrë për nxënësit.

Shtojcë

1. Disa nxënës mund të veprojnë si vëzhgues të jashtëm, që mund të japin mendimet e tyre për mënyrën e bashkëpunimit të grupeve me njëra-tjetrën.
2. Veprimtaritë mund të filmohen për të treguar format e ndryshme të sjelljes.